

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

KEBOLEHBACAAN DAN KESESUAIAN TEKS KOMPONEN SASTERA BAHASA MELAYU: KAJIAN MENURUNKAN INDEKS KEBOLEHBACAAN

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

DAHLIA BINTI JANAN

UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

Jun, 2003

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

KEBOLEHBACAAN DAN KESESUAIAN
TEKS KOMPONEN SASTERA BAHASA MELAYU:
KAJIAN MENURUNKAN INDEKS KEBOLEHBACAAN

DAHLIA BINTI JANAN
2000/0122

DISERTASI

Dikemukakan kepada Pusat Pengajian Pasca Siswazah
Universiti Pendidikan Sultan Idris
Untuk memenuhi
sebahagian daripada syarat memperoleh
Ijazah Sarjana Pendidikan

Jun, 2003

PENGAKUAN

Bahawasanya saya mengaku sesungguhnya tesis ini ialah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan, petikan dan ringkasan yang setiap satunya telah saya catatkan sumbernya.

JUN 2003

.....

DAHLIA BINTI JANAN

2000/00122

PENGHARGAAN

Dengan nama Allah yang maha pengasih dan penyayang. Syukur ke hadrat Ilahi kerana dengan limpah dan kurnia-Nya dapat saya menyempurnakan penulisan disertasi ini.

Sekalung terima kasih dan penghargaan diucapkan kepada semua pihak yang telah membantu dalam usaha menyiapkan penulisan disertasi ini terutamanya:

Penyelia, Profesor Abdullah Hassan yang memberi bimbingan dengan penuh tekun dan sabar. Kesudian beliau meluangkan masa untuk menyemak kajian ini amat dihargai.

Kepada Profesor Khadijah Rohani Md. Yunus saya rakamkan penghargaan kerana sudi memberi tunjuk ajar mengenai penggunaan formula dan memberi kebenaran menerbitkan sebahagian daripada kajian beliau.

Kepada keluarga saya yang sentiasa memberikan galakan dan sokongan, saya merakamkan ucapan terima kasih. Semoga pengorbanan mereka mendapat rahmat daripada Allah Subhanahu wata'ala.

Akhir sekali, ucapan terima kasih ditujukan kepada rakan-rakan, Fakulti Bahasa dan Pusat Pengajian Pasca Siswazah, Universiti Pendidikan Sultan Idris, Pengetua Sekolah Menengah Kebangsaan St. Michael dan semua pihak yang telah memberi sumbangan dan sokongan.

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan mencari kaedah menurunkan tahap kebolehbacaan bahan bacaan sastera, iaitu cerpen yang digunakan di sekolah-sekolah menengah Malaysia. Suatu kajian dilakukan untuk mengenal pasti kaedah yang digunakan untuk menurunkan tahap kebolehbacaan cerita *Robinson Crusoe* yang ditulis oleh Daniel Defoe. Usaha ini telah dilakukan oleh *Oxford University Press* untuk menurunkan tahap kebolehbacaan cerita *Robinson Crusoe* supaya dapat dibaca oleh tiga kelompok pembaca, iaitu peringkat universiti, gred tiga dan dua. Kemudian, kaedah ini digunakan untuk menurunkan tahap kebolehbacaan sebuah cerpen *Kami yang Terlibat*, karya seorang Sasterawan Negara, Usman Awang. Lazimnya, cerpen ini dibaca oleh murid-murid sekolah menengah. Indeks kebolehbacaan cerpen dikira dengan menggunakan formula Khadijah Rohani, (1982). Kemudian, tahap kebolehbacaan cerpen ini diturunkan supaya dapat dibaca oleh murid-murid tahap dua sekolah rendah. Kaedah yang digunakan ini, diharap akan dapat memberi sumbangan untuk menurunkan tahap bacaan sebarang teks sastera lain yang difikirkan sesuai untuk dibaca pada tingkatan yang lebih rendah.

ABSTRACT

This study is intended to discover a methodology to lower the readability index of certain Malay literature texts, such as short stories and novels, used in Malaysian schools. A study was made on the methodology used to lower the readability index of Daniel Defoe's *Robinson Crusoe*. Oxford University Press lowered the readability index for *Robinson Crusoe*, for three groups of readers, namely the university readers, and those of grades three and four. The methodology was adapted and used to lower the readability index of Usman Awang's *Kami yang Terlibat*. This is a short story written by a well-known Malaysia's literary figure, and his works are read by pupils in the secondary schools. The readability index of the short story was determined using Khadijah Rohani's formula (1982).

Subsequently, the readability index for the short story was lowered so that pupils from standard five in primary school can read it. It is hoped that, the methodology used in this study will be able to make a contribution in similar exercises to lower the readability index of those literature materials to be read by pupils in lower classes.

JADUAL KANDUNGAN

Penghargaan.....	iv
Abstrak.....	v
Jadual Kandungan.....	vii
Senarai Jadual.....	x
Senarai Rajah.....	xiii
Senarai Istilah.....	xiv
Bab I: Pendahuluan.....	1
Permasalahan Kajian.....	5
Tujuan Kajian.....	6
Soalan Kajian.....	7
Kepentingan Kajian.....	7
Batasan Kajian.....	8
Kajian-kajian Lepas.....	8
Reka Bentuk Kajian.....	18
Sampel Kajian.....	19
Prosedur Pengumpulan Data.....	19
Prosedur Penganalisan Data.....	20
Bab II: Kebolehbacaan.....	21
Apakah Bacaan.....	21
Teori Bacaan.....	21
Proses Membaca.....	22
Hubungan Proses Membaca dengan Kebolehbacaan.....	26
Definisi Kebolehbacaan.....	27
Mengapa Kita Meramal Kebolehbacaan.....	29

Faktor-faktor yang Mempengaruhi
Kebolehbacaan Bahan..... 31
Sejarah Perkembangan Formula Kebolehbacaan..... 36
Formula-formula Kebolehbacaan..... 38
Kepelbagaian Penggunaan Pengukuran Kebolehbacaan... 50
Kebolehbacaan dan Bahan Baca di Bilik Darjah..... 51

Bab III: Kajian Kes Menurunkan Tahap Kebolehbacaan

Cerita *Robinson Crusoe*..... 54
Tujuan Kajian..... 54
Kaedah Menurunkan Kebolehbacaan yang Digunakan
Oleh *Oxford University Press*..... 55
Kebolehbacaan Bahan..... 83
Kesimpulan Proses Menurunkan Tahap
Kebolehbacaan Bahan..... 88

Langkah-langkah Menurunkan Tahap
Kebolehbacaan Bahan..... 93

Bab IV: Proses Menurunkan Tahap Kebolehbacaan

Cerpen Kami yang Terlibat..... 96
Kaedah Menurunkan Tahap Kebolehbacaan Bahan..... 96
Indeks Tahap Kebolehbacaan Cerpen
Kami yang Terlibat..... 98
Tahap Kebolehbacaan Cerpen
Kami yang Terlibat yang Dikehendaki..... 102
Proses Menurunkan Tahap Kebolehbacaan
Cerpen Kami yang Terlibat..... 103
Perbincangan Berkaitan Proses Menurunkan Tahap
Kebolehbacaan Cerpen Kami yang Terlibat..... 175

Tahap Kebolehbacaan Cerpen Kami yang Terlibat yang
telah Diturunkan Tahap Kebolehbacaanya..... 203

Bab V: Kesimpulan..... 209

    Cadangan Kajian Lanjutan..... 215

Rujukan..... 217

Lampiran-lampiran

    Lampiran A:

        Senarai Teks Unsur Sastera Bahasa Melayu..... 233

    Lampiran B:

        Kemahiran Sastera dalam Komponen Sastera
        Bahasa Melayu..... 242

    Lampiran C

        Senarai Teks Komponen Sastera Bahasa Melayu..... 246

    Lampiran D:

        Senarai Teks Komponen Sastera yang Ditulis
        oleh Sasterawan Negara..... 253

    Lampiran E:

        Cerpen Kami yang Terlibat Versi Asal..... 255

    Lampiran F:

        Cerpen Kami yang Terlibat Versi yang Diturunkan
        Tahap Kebolehbacaanya..... 272

SENARAI JADUAL

Jadual 1	Tahap Kebolehbacaan Cerpen-cerpen Dalam Buku Anak Laut	3
Jadual 2	Lima Kesukaran Berkaitan dengan Ayat	35
Jadual 3	Hubungan Pembolehubah Dalam Tiga Faktor yang Ditubuh mrlalui Analisis Regresi	46
Jadual 4	Pembolehubah Penelah Berdasarkan Regresi	47
Jadual 5	Tahap Kebolehbacaan Bahan dan Darjah/ Tingkatan Pelajar	50
Jadual 6	Proses Perubahan Perkataan Sukar kepada Perkataan Mudah	69
Jadual 7	Proses Perubahan dengan Menggugurkan Perkataan yang Jarang Digunakan dan Diganti dengan Perkataan yang Lazim	70
Jadual 8	Proses Memendekkan Frasa Adverb	72
Jadual 9	Proses Menukar Frasa yang Gah dengan Perkataan Lazim	74
Jadual 10	Proses Menggugurkan Frasa yang Tidak Bermakna	75
Jadual 11	Proses Memendekkan Ayat Majmuk	76
Jadual 12	Proses Memendekkan Ayat dengan Menggunakan Tanda Baca	79
Jadual 13	Proses Perubahan Jenis Ayat	81
Jadual 14	Proses Perubahan dengan Membuat Nota Kaki	82
Jadual 15	Tahap Kebolehbacaan Naskhah Asal Cerita <i>Robinson Crusoe</i>	84

Jadual 16	Tahap Kebolehbacaan Cerita <i>Robinson Crusoe</i> untuk Murid Gred Dua	85
Jadual 17	Tahap Kebolehbacaan Cerita <i>Robinson Crusoe</i> untuk Murid Gred Tiga	86
Jadual 18	Tahap Kesukaran Bahan yang Disarankan oleh Rudolf Flesch	87
Jadual 19	Tahap Kesukaran Bahan Mengikut Peingkat Umur yang Disarankan oleh Rudolf Flesch	87
Jadual 20	Proses Menggugurkan Peristiwa yang Berunsur Negatif	177
Jadual 21	Proses Menggugurkan Peristiwa-peristiwa dalam Bahasa Puitis	179
Jadual 22	Proses Menggugurkan Peristiwa-peristiwa Sampingan	180
Jadual 23	Proses Menggugurkan Contoh-contoh	182
Jadual 24	Proses Menggugurkan Penerangan yang Panjang	182
Jadual 25	Proses Memberi Penerangan Umum kepada Penerangan yang Panjang	185
Jadual 26	Proses Menggugurkan Penggunaan Frasa yang Lewah	186
Jadual 27	Proses Menukarkan Perkataan Pinjaman Kepada Perkataan Bahasa Melayu	187
Jadual 28	Proses Memberi Penerangan kepada Perkataan Pinjaman	188
Jadual 29	Proses Menukarkan Perkataan yang Jarang Digunakan dengan Perkataan Lazim	189

Jadual 30	Proses Menukarkan Perkataan Abstrak dengan Perkataan Konkrit	190
Jadual 31	Proses Menukarkan Perkataan Lama kepada Perkataan Baru	190
Jadual 32	Proses Mengugurkan Kata Hubung yang Lewah	191
Jadual 33	Proses Mengugurkan Frasa Kata Hubung yang Lewah	191
Jadual 34	Perbezaan Jumlah Perkataan dalam Cerpen	192
Jadual 35	Perubahan Jenis Ayat	193
Jadual 36	Perbezaan Purata Jumlah Perkataan dalam Ayat	200
Jadual 37	Proses Pengguguran Tanda Baca	200

SENARAI RAJAH

Rajah 1	Pemerhatian tempoh membaca menggunakan alat pengesan mata	24
Rajah 2	Graf Fry	40
Rajah 3	Graf Kesesuaian Kebolehbacaan dengan Umur	41

SENARAI ISTILAH

Istilah	Makna
bacaan analitis dan penilaian	pembaca yang serius selalunya menilai dan menganalisis bahan yang dibaca
bacaan belajar	bacaan belajar dilakukan untuk tujuan pendidikan
bacaan pantas	bacaan pantas tidak bertujuan menganalisis maklumat secara intensif
bacaan personal	gaya bacaan yang lazim dilakukan oleh individu untuk mencari maklumat secara am dan untuk keseronokan mengikut tujuan membaca individu tersebut
bacaan sepintas lalu	bacaan sepintas lalu bertujuan untuk mendapatkan gambaran yang menyeluruh tanpa menitik-beratkan perincian dan untuk mengetahui sama ada sesuatu bahan itu perlu dibaca secara mendalam
bacaan tinjauan	bacaan tinjauan bertujuan untuk mendapat maklumat tertentu sahaja

backtracking pengesanan perkataan ke belakang

behaviuoris tingkah laku

competence Kecekapan

context Konteks

conventions Kelaziman

eye tracker pengesanan mata

fixation penetapan

foreign language learner pelajar bahasa daripada luar negara

learner

fussy banyak kerenah

inner speech pertuturan dalaman

kaedah fonetik pengecaman kata mengikut pentafsiran bunyi yang dibuat oleh satu huruf tertentu atau gabungan huruf

kaedah pengecaman kata secara keseluruhan
pengecaman

kesan kekerapan tempoh penetapan yang lebih pendek
diperlukan jika kata sesuatu kata itu
kerap digunakan atau dikenali

kesan kepanjangan tempoh penetapan yang lebih lama berlaku
apabila sesuatu kata itu panjang

kesan konteks tempoh penetapan dapat dipendekkan jika
makna sesuatu kata dapat diperoleh
melalui konteksnya dalam ayat

knowledge of the world ilmu pengetahuan mengenai alam kita

komsas komponen sastera bahasa Melayu

maklumat bukan visual pengetahuan sedia ada mengenai bahan yang
dibaca, kefahaman tentang bahasa bahan
tersebut dan kebolehan membaca secara am

maklumat visual maklumat bercetak yang dirakam oleh mata
ketika membaca

mental model model minda

metafora penggunaan kata yang menerbitkan makna
yang berlainan daripada makna tersurat

penglihatan tersumbat kejadian yang berlaku apabila otak dibebankan dengan maklumat visual

Plain Language Law Undang-undang Bahasa Mudah

pooled teacher kumpulan guru-guru (mahir)

reading age Usia yang bersesuaian dengan sesuatu bahan bacaan

sccades siri pergerakan pantas sistem visual yang melompat-lompat dari satu tempat yang difokus kepada yang lain yang dikenali sebagai *ginjatan*

selective search pencarian berpilih

semantic priming mencari makna

simile Kiasan

spoken word perkataan pertuturan

working memory store simpanan minda berkerja

BAB I

PENDAHULUAN

Penggunaan bahan sastera dalam mata pelajaran bahasa Melayu bermula sejak Kurikulum Lama Sekolah Menengah (KLSM) lagi. Pada masa itu, tujuan penggunaan bahan sastera hanyalah sebagai alat memupuk asas pelajaran sastera di samping mengukuh mata pelajaran bahasa Melayu (Kementerian Pendidikan Malaysia 1978).

Dalam Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM), pengajaran menggunakan bahan sastera dalam mata pelajaran bahasa Melayu diperluas dan mempunyai satu waktu yang khusus dalam jadual. Pada peringkat ini, tujuan memasukkan bahan sastera dalam mata pelajaran bahasa Melayu meliputi tujuan mengapresiasi pelbagai genre sastera. Bahan yang digunakan meliputi genre sastera seperti novel, cerpen, sajak, drama, prosa tradisional dan puisi tradisional. Sebanyak 225 buah buku diperakukan oleh Kementerian Pendidikan. Guru-guru diarahkan memilih satu bahan sastera setiap minggu daripada buku-buku yang disenaraikan sebagai sumber pengajaran (Pusat Perkembangan Kurikulum 1990). Lihat lampiran A untuk senarai lengkap buku yang diperaku oleh Kementerian Pendidikan.

Pada Mac 2000, penggunaan komponen sastera (komsas) dalam mata pelajaran bahasa Melayu telah dibuat pembaikan. Pembaikan komsas dilakukan dari aspek tujuan, pelaksanaannya di bilik

darjah, bahan-bahan yang dijadikan rujukan dan penaksiran pencapaian pelajar dalam peperiksaan. Tujuan pelaksanaan komsas dalam mata pelajaran bahasa Melayu, kini bukan sahaja untuk mengapresiasi sastera tetapi bertujuan menguasai kemahiran sastera di samping memupuk budaya bangsa (Surat Pekeliling Ikhtisas Bil.5/2000). Lihat lampiran B untuk senarai kemahiran sastera.

Untuk mencapai tujuan di atas, komsas wajib diajar dalam dua daripada enam waktu bahasa Melayu. Prestasi murid mula dinilai dalam peperiksaan awam iaitu peringkat peperiksaan Penilaian Menengah Rendah tahun 2002 dan peperiksaan Sijil Pelajaran Malaysia tahun 2001. Seratus empat puluh lima buah teks sastera yang dipilih sebagai teks wajib terdiri daripada genre novel, cerpen, drama, sajak, prosa tradisional dan puisi tradisional (Surat Pekeliling Ikhtisas Bil.5/2000). Lihat lampiran C untuk senarai terperinci teks sastera.

Pemilihan teks komsas adalah berdasarkan kepada kriteria penilaian dan pemilihan teks kesusasteraan Melayu tingkatan empat dan lima KBSM yang dikeluarkan pada tahun 1998. Terdapat 12 kriteria disenaraikan. Kriteria-kriteria tersebut tidak menyebut kebolehbacaan sebagai salah satu daripada kriteria dalam memilih teks komsas (Pusat Perkembangan Kurikulum 25 Mac 1998).

Kebolehbacaan penting diberi perhatian dalam pemilihan teks komsas kerana ia boleh mengelakkan pemilihan teks yang terlampau sukar kepada murid-murid. Misalnya, novel Kapten Hassan Wira Bangsa oleh Harun Johari yang digunakan sebagai

buku bacaan murid tingkatan dua. Mengikut indeks kebolehbacaan formula Profesor Khadijah Rohani, buku ini sebenarnya mempunyai tahap kebolehbacaan yang tinggi iaitu 9.74. Tahap ini sebenarnya sesuai dibaca oleh murid-murid dalam tingkatan empat dan lima.

Selain itu, kebolehbacaan juga boleh mengelakkan pemilih bahan yang terlalu mudah. Contohnya, buku *Anak Laut* (Antologi Kesusasteraan Melayu Sekolah Menengah, Tingkatan 4) banyak mengandungi cerpen-cerpen yang mempunyai tahap kebolehbacaan yang lebih rendah seperti dalam Jadual 1.

Jadual 1

Tahap Kebolehbacaan Cerpen-cerpen dalam Buku Anak Laut

Cerpen	Indeks Kebolehbacaan	Sesuai untuk
Menatap Wajahnya	5.4	Darjah lima
Annyess Sophillea	5.2	Darjah lima
Kerana Manisnya Epal	3.1	Darjah tiga
Lambaian Malar Hijau	5.4	Darjah lima
Pusaran	4.9	Darjah empat
Budi yang Tak Terbeli	3.7	Darjah tiga

Selanjutnya, pemilihan teks drama *Jangan Bunuh Rama-Rama* karya sasterawan negara, Datuk Noordin Hassan, didapati tidak wajar kerana teks berkenaan menjadi bahan kajian peringkat ijazah doktor falsafah oleh Fatimah Ali (Abdul Ahmad, 1999, hlm. 8). Oleh itu, satu kaedah yang sesuai perlu digunakan

untuk memilih teks sastera supaya teks yang dipilih benar-benar sesuai dengan peringkat umur murid.

Kajian-kajian oleh para sarjana Barat seperti Spardorcica (2000), Reed (1988), Pride (1987), Staten (1982), Durham (1982), dan Field (1982); serta disokong oleh; sarjana tempatan seperti Khadijah Rohani (1982), Jamaliah Ahmad (1991), Ong Saw Lan (1991), Wong Kim Lan (1985), Pang Hock Chin (1996), Jasimah Hashim (1998), Mat Jizat Abdol (1991) membuktikan bahawa kebolehbacaan sesuatu teks itu penting serta mempunyai hubungan dengan pencapaian murid.

Bahan bacaan yang benar-benar sesuai dengan murid sukar ditetapkan. Ini kerana, walaupun pada usia yang sama murid-murid mempunyai minat, pengetahuan sedia ada, latar belakang dan kecerdasan yang berbeza. Pemilihan bahan yang dapat memenuhi semua ciri murid yang berbeza ini merupakan satu masalah besar.

Pelbagai teknik boleh digunakan untuk memilih bahan bacaan. Salah satu daripada teknik yang boleh digunakan ialah kebolehbacaan. Kebolehbacaan bahan ialah teknik pengukuran perbendaharaan kata dan struktur ayat yang digunakan dalam sesuatu teks. Index yang diperolehi hasil pengukuran ini boleh menentukan tahap susah atau senang untuk sesuatu bahan itu dibaca. Oleh yang demikian, pengkaji akan mengkaji isu memilih teks komsas dan kebolehbacaan.

Permasalahan Kajian

Pemilihan teks komsas sebanyak 145 buah tidak memasukkan banyak karya sasterawan negara. Daripada 145 buah karya yang dipilih hanya terdapat tujuh karya sasterawan negara. Karya-karya yang dipilih pula didapati tidak sesuai kerana mempunyai tahap kebolehbacaan yang tinggi daripada peringkat umur murid untuk membacanya. Lihat lampiran D untuk senarai teks komsas karya sasterawan negara.

Karya-karya sasterawan negara perlu terus dipilih sebagai teks komsas kerana ia banyak mengandungi unsur pendidikan dan pengajaran. Karya-karya ini banyak mempamerkan perjuangan masyarakat dalam mencapai kemerdekaan. Hal ini, perlu diterapkan kepada murid supaya rasa cinta kepada negara dan

menghargai kemerdekaan dapat dipupuk. Selain itu, menurut Datuk Johan Jaafar (2001) karya-karya sasterawan negara bersifat universal. Misalnya, karya sasterawan negara Datuk Usman Awang bertajuk *Teluk Gong* mempamerkan perjuangan nasib bangsa tanpa mengira ras. Oleh itu, karya-karya sasterawan yang digunakan dalam bilik darjah boleh meningkatkan perpaduan kaum.

Penggunaan karya sasterawan agung sebagai bahan bacaan untuk murid-murid sekolah menengah dan rendah telahpun dipraktikkan dalam bahasa Inggeris. Karya-karya agung oleh penulis tersohor iaitu, Shakespeare seperti *A Mid-Summer Night's Dream*, *Hamlet*, *Julius Caesar* dan *Macbeth* boleh didapati pada tahap bacaan pelajar universiti dan murid-murid sekolah menengah dan rendah. Manakala hasil penulisan penulis

seperti Jane Austin (*Pride and Prejudice*, *Little Women*, *Persuasion*, *Sense and Sensibility* dan *Emma*), Charles Dickens (*A Tale of Two Cities* dan *Oliver Twist*), Sir Arthur Conan Doyle (*Sherlock Holmes*), Mark Twain (*Andventures of Huckleberry Fin*, *Andventures of Tom Sawyer* dan *The Prince and the Pauper*), Harriet Beecher Stowe (*Uncle Tom's Cabin*), dan Robert Louis Stevenson (*Treasure Island*) telahpun diturunkan tahap kebolehbacaannya ke tahap bacaan murid-murid sekolah rendah dan kanak-kanak prasekolah.

Di Malaysia penggunaan karya penulis terkenal ini telahpun dipraktikkan. Karya *Robinson Crusoe* oleh Daniel Defoe, *The Phantom of the Opera* oleh Gaston Leroux, *Dr Jekyll and Mr Hyde* oleh Robert Louis Stevenson, dan *Sonet 18* oleh

Shakespeare telahpun digunakan dalam komponen sastera bahasa Inggeris. Ini kerana karya-karya yang digunakan telahpun diturunkan tahap kebolehbacaannya. Perkara ini tidak dilaksanakan dalam bahasa Melayu kerana belum ada cubaan untuk menurunkan tahap kebolehbacaan karya-karya bahasa Melayu.

Oleh itu, kajian ini akan menghasilkan satu kaedah untuk menurunkan tahap kebolehbacaan teks sastera supaya karya-karya sasterawan negara yang mempunyai nilai moral yang tinggi dapat disesuaikan dan digunakan oleh murid-murid sekolah.

Tujuan Kajian

Kajian ini bertujuan untuk:

1. Mengenalpasti kaedah menurunkan tahap kebolehbacaan bahan.

2. Menyeneraikan langkah-langkah menurunkan tahap kebolehbacaan bahan.

3. Menurunkan tahap kebolehbacaan sebuah teks karya sasterawan negara menggunakan kaedah yang dihasilkan.

Soalan Kajian

Kajian ini bertujuan menjawab soalan-soalan berikut:

1. Apakah kaedah yang Oxford University Press gunakan untuk menurunkan tahap kebolehbacaan karya *Robinson Crusoe* oleh Daniel Defoe?

2. Apakah langkah-langkah yang boleh digunakan untuk menurunkan tahap kebolehbacaan bahan bahasa Melayu?

3. Apakah tahap kebolehbacaan cerpen *Kami yang Terlibat* oleh Usman Awang?

4. Apakah tahap kebolehbacaan cerpen *Kami yang Terlibat* oleh Usman Awang selepas menggunakan langkah-langkah menurunkan tahap kebolehbacaan bahan yang disenaraikan?

Kepentingan Kajian

Kajian ini diharap dapat memberi manfaat kepada penghasilan bahan bacaan yang sesuai untuk pembaca. Diharapkan kaedah menurunkan tahap kebolehbacaan bahan yang dihasilkan dapat membantu menurunkan tahap kebolehbacaan karya-karya klasik, karya-karya oleh sasterawan negara, bahan-bahan ilmiah oleh para sarjana tempatan, terbitan berkala badan kerajaan dan swasta serta bahan terbitan universiti-universiti tempatan. Dengan ini, segala ilmu dan maklumat-maklumat

penting dalam bahan bacaan tersebut dapat disampaikan kepada murid-murid di tingkatan rendah.

Selain itu, diharap dengan kaedah ini juga dapat menjana aliran perpindahan ilmu daripada satu bahan bacaan yang berbentuk ilmiah dan sukar difahami kepada bahan bacaan yang mudah difahami oleh pembaca umum tanpa mengurangkan jumlah ilmu bahan tersebut. Oleh itu, bahan bacaan yang dahulu hanya boleh dinikmati oleh sekelompok masyarakat yang berpendidikan tinggi sahaja sudah boleh dinikmati oleh semua.

Batasan Kajian

Kajian ini mempunyai batasan-batasan tertentu iaitu:

1. Kajian ini menggunakan karya asal *Robinson Crusoe* yang ditulis oleh Daniel Defoe dan dua buah buku cerita *Robinson Crusoe* yang telah diturunkan oleh Oxford University Press tahap kebolehbacaannya, dan jumlah perbendaharaan katanya masing-masing menjadi sebanyak 2900 dan 3200.

2. Sebuah karya oleh sasterawan negara Usman Awang bertajuk *Kami yang Terlibat* digunakan dalam proses menurunkan tahap kebolehbacaan bahan.

Kajian-kajian Berkaitan

Kajian di luar negara dalam bidang kebolehbacaan ini sudah banyak. Dalam ProQuest Digital Dissertations terdapat 372 kajian berkaitan kebolehbacaan dari tahun 1944 hingga 2000. Kajian kebolehbacaan ini bukan sahaja meliputi bidang

pendidikan malah digunakan dalam bidang perniagaan, perundangan dan perubatan (Fry, 1986, hlm. 1).

Dalam bidang pendidikan kebanyakan kajian kebolehbacaan yang dijalankan adalah berkaitan dengan kebolehbacaan sebagai kriteria penting dalam memilih buku teks. Banyak kajian membuktikan tahap kebolehbacaan bahan-bahan berkait rapat dengan tahap kebolehbacaan murid dan pencapaian mereka dalam peperiksaan.

Penyelidikan dalam bidang kebolehbacaan bahan belum banyak dilakukan di Malaysia (Khadijah Rohani, 1987, hlm. 277). Pernyataan yang dikemukakan oleh Profesor Khadijah Rohani ini, masih boleh diterima sehingga sekarang. Ini kerana, sehingga tahun 2000, terdapat hanya sembilan orang pengkaji yang menjalankan penyelidikan dalam bidang ini di Malaysia. Di Universiti Malaya terdapat tiga kajian peringkat sarjana berkaitan kebolehbacaan. Manakala di Universiti Pertanian Malaysia pula hanya terdapat dua kajian peringkat sarjana dan satu kertas projek. Di Universiti Kebangsaan Malaysia pula terdapat satu kajian peringkat kedoktoran namun begitu tiada kajian dikesan dilakukan oleh pengkaji di Universiti Sains Malaysia. Terdapat dua orang pengkaji tempatan yang membuat kajian berkaitan kebolehbacaan di universiti luar negara. Khadijah Rohani (1982) telah mengkaji penubuhan formula kebolehbacaan di Universiti of Maimi dan Norhan Mohd Hussein (1996) telah mengkaji tahap kebolehbacaan buku teks biologi sekolah-sekolah di Malaysia di University of Reading.

Kajian-kajian yang telah dilakukan oleh pengkaji di Malaysia kebanyakannya berkaitan dengan kebolehbacaan buku-buku teks. Di samping itu, kajian-kajian tersebut memberi maklumat tentang tahap kebolehbacaan buku-buku teks dan kepentingan kebolehbacaan dalam proses pemilihan buku teks untuk pelajar-pelajar sekolah. Kajian yang sedia ada majoritinya mengkaji buku-buku teks bahasa Melayu, teks kefahaman bahasa Inggeris, buku teks fizik, buku teks sekolah vokasional dan buku teks biologi.

Kajian-kajian Kebolehbacaan Dikaitkan dengan Buku Teks

Pemilihan buku teks di Malaysia telah ditetapkan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia melalui Biro Buku Teks.

Kriteria pemilihan buku teks tertakluk kepada akta rahsia biro tersebut. Namun demikian, banyak kajian membuktikan penggunaan formula kebolehbacaan merupakan kriteria memilih buku teks yang mempunyai tahap kebolehpercayaan yang tinggi.

Spadorcia (2000, hlm. 1), mengkaji tahap perkataan, tahap ayat dan tahap petikan dalam buku untuk pembaca dewasa sebagai bahan model interaktif kefahaman membaca. Kajian oleh Reed (1988, hlm. 1) bertajuk *An Analysis of Reading Level of Students and Readability Levels of Textbook at Selected Junior Colleges in the State of Alabama*, mengkaji tahap kebolehbacaan 30 buah buku teks yang digunakan oleh pelajar-pelajar di lima buah kolej. Dalam kajian ini formula kebolehbacaan Fry digunakan untuk menentukan tahap kesukaran buku. Dapatan kajian beliau melaporkan purata tahap kebolehbacaan bahan

ialah 13.93 iaitu tahap bacaan pelajar antara umur 9 hingga 17 tahun. Selain itu, 70% buku-buku yang dikaji sesuai untuk tahap kolej. Beliau juga mencadangkan formula kebolehbacaan sebagai salah satu kriteria dalam pemilihan buku teks.

Pada 1987; Pride (1987, hlm. 1) telah mengkaji hubungan kebolehbacaan buku teks dengan kebolehan membaca di kalangan pelajar kolej komuniti. Kajian beliau mendapati bahawa pelajar yang membaca buku yang mempunyai tahap kebolehbacaan lebih tinggi daripada tahap kebolehbacaan mereka, mendapat gred yang rendah berbanding pelajar yang membaca buku tahap kebolehbacaan lebih rendah. Kajian yang telah dijalankan ini hampir sama dengan kajian yang dilakukan oleh Staten pada tahun 1980. Staten juga mendapati adanya hubungan antara tahap kebolehbacaan buku teks dengan pencapaian pelajar.

Selain itu, dua orang sarjana iaitu Durham (1982, hlm. 1) dan Field (1982, hlm. 1) telah membuktikan kesan kebolehbacaan kepada pencapaian pelajar dalam bidang Matematik dan Sains. Kajian Durham bertujuan melihat kesan tahap kebolehbacaan bahan matematik kepada tahap pencapaian pelajar dalam matematik. Satu bahan pelajaran matematik telah ditulis pada tiga tahap kebolehbacaan yang berbeza. Bahan-bahan ini kemudiannya diberikan kepada tiga kumpulan pelajar yang dipilih secara rawak. Pelajar selanjutnya diberi ujian pra dan pasca berkaitan tajuk yang diberikan. Keputusan yang beliau peroleh menunjukkan kumpulan pelajar yang menerima bahan yang tahap kebolehbacaan paling rendah mencapai gred yang lebih tinggi berbanding dua kumpulan lain. Kajian yang sama telah

dijalankan oleh Bankston (1975, hlm 1). Kajian Durham dan Bankston menggunakan kaedah dan prosedur kajian yang sama, cuma respondennya sahaja yang berbeza. Keputusan yang diperoleh juga sama iaitu terdapat hubungan signifikan antara kebolehbacaan bahan dengan pencapaian dan kajian ini menyamai kajian oleh Field (1982, hlm. 1) yang mendapati pencapaian pelajar dalam sains dipengaruhi oleh tahap kebolehbacaan buku teks yang dibaca.

Kajian oleh Johnson (1980, hlm. 1) melihat kesan kekerapan perkataan, panjang ayat dan struktur ayat kepada kebolehbacaan petikan dalam dua buah buku teks pelajar kolej. Kajian ini bertujuan menentukan faktor yang mana mempengaruhi kebolehbacaan petikan sepanjang 1000 patah perkataan daripada buku teks. Kandungan petikan dikekalkan sama. Dua petikan sampel iaitu yang bertajuk Sel dan Komputer kemudiannya ditulis semula menggunakan tahap kebolehbacaan yang berlainan dengan cara sama ada memendekkan ayat, menggunakan perkataan biasa dan menggunakan ayat yang mempunyai frasa yang pendek. Mula-mula responden diberikan petikan Sel dan Komputer yang tidak diubahsuai, responden dikehendaki membacanya dan menjawab soalan berkaitan pemahaman berkaitan petikan yang dibaca. Selepas seminggu responden diberi pula petikan yang telah diubah suai dan mereka juga dikehendaki menjawab soalan pemahaman. Hasil kajian mendapati petikan Sel yang ditulis semula dengan menggunakan kombinasi ayat pendek dan perkataan yang biasa lebih mudah dibaca dan difahami. Manakala petikan

Komputer lebih mudah apabila ditulis semula dengan struktur ayat yang menggunakan frasa pendek.

Kajian Terhadap Kebolehbacaan

Kebolehbacaan boleh digunakan dalam pelbagai bidang. Oleh itu, terdapat banyak kajian yang menggunakannya sebagai alat membantu menentukan tahap susah senang sesuatu bahan.

Weisenmiller (1999, hlm. 1) mengkaji kebolehbacaan tulisan pada skrin komputer. Beliau mengkaji kesan empat jenis fon terhadap kadar bacaan dan kefahaman pembaca. Hasilnya tiada hubungan signifikan antara kadar bacaan dan kefahaman membaca dengan penggunaan empat jenis fon tersebut. Hugo (1999, hlm. 1) pula mengkaji tahap kebolehbacaan arahan discaj

di bahagian kecemasan hospital kepada pesakit. Untuk melaksanakan kajian Hugo telah mengambil arahan bertulis mengenai dua penyakit biasa daripada 31 bahagian kecemasan hospital di Connecticut. Perbandingan telah dibuat antara arahan yang dikumpul dengan tahap bacaan dan kefahaman peringkat kebangsaan dan didapati arahan tersebut ditulis untuk tahap gred 6.3 hingga 6.9 iaitu secara purata 25.6% lebih tinggi daripada tahap bacaan dan kefahaman peringkat kebangsaan.

Balachandran (1997, hlm. 1) mengkaji standard kebolehbacaan surat berita. Kajian ini bertujuan mengukur apakah tahap kebolehbacaan surat berita tersebut. Sebanyak 51 petikan sepanjang 100 patah perkataan dari pada 24 agensi profesional telah dianalisis menggunakan formula kebolehbacaan

Flesch dan Gunning Fox. Didapati semua surat berita mempunyai tahap kebolehbacaan yang tinggi.

Courson (1995, hlm. 1) pula mengkaji kebolehbacaan risalah pendidikan mengenai bahan yang berkaitan dengan penyakit pintasan jantung. Kajian ini melihat praoperasi dan pascaoperasi graf pintasan koronari jantung yang diberikan kepada pesakit di lapan buah hospital latihan di Pennsylvania dan timur laut Ohio. Dalam kajian ini formula kebolehbacaan SMOG telah digunakan. Didapati semua risalah yang dikaji mempunyai tahap kebolehbacaan tinggi iaitu 10.7. Keputusan ini menunjukkan tahap kebolehbacaan risalah adalah tinggi daripada purata tahap kebolehan membaca mengikut Kumpulan Literasi Chall's.

Duncan, (1986, hlm. 1) pula mengkaji kebolehbacaan item ujian pelbagai pilihan untuk menguji item yang mana boleh difahami dan dijawab dengan betul. Kajian beliau mendapati kebolehbacaan item dan kebolehbacaan teks ialah dua perkara yang berlainan. Selain itu, beliau mendapati menggunakan formula kebolehbacaan teks untuk mengukur kebolehbacaan item boleh mengakibatkan keputusan yang salah.

Kajian Kebolehbacaan oleh Pengkaji Tempatan

Pengkaji tempatan mengkaji kebolehbacaan yang berkait rapat dengan buku teks. Kajian dalam bidang ini oleh pengkaji tempatan berjumlah enam buah kajian sahaja. Terdapat tiga kajian peringkat sarjana di Universiti Malaya (1982, 1985, dan 1991) satu kajian peringkat kedoktoran di Universiti

Kebangsaan Malaysia (1991), dua kajian peringkat sarjana di Universiti Pertanian Malaysia (1996 dan 1998). Selain itu, terdapat satu kajian peringkat kedoktoran dan satu kajian peringkat sarjana yang dibuat oleh pengkaji tempatan di luar negara iaitu kajian Khadijah Rohani (1982) dan Norhan Mohd Hussein (1996).

Khadijah Rohani (1982) telah mengemukakan satu formula kebolehbacaan yang boleh digunakan untuk menentukan indeks kebolehbacaan teks dalam bahasa Melayu. Kajian beliau mengemukakan sepuluh pembolehubah bebas iaitu jumlah perkataan yang mempunyai satu suku kata, jumlah perkataan yang mempunyai lebih daripada tiga suku kata, jumlah imbuhan awalan, jumlah imbuhan akhiran, jumlah perkataan Inggeris, hitung panjang jumlah perkataan dalam satu ayat, jumlah ayat selapis, jumlah ayat berlapis, jumlah ganti nama diri, jumlah suku kata dalam 100 perkataan. Untuk menubuhkan formula kebolehbacaan dua jenis prosedur statistik digunakan iaitu analisis faktor dan secara langkah regresi (hlm. 274-287).

Mat Jizat Abdol (1991) mengkaji berkaitan penilaian bahan bacaan dari aspek keterbacaan dan kesesuaiannya dengan kebolehan murid. Kajian ini melaporkan pertama, terdapat perbezaan signifikan pada catatan kebolehan asas bacaan antara murid di sekolah gred A, B, dan C tahun dua tahap satu dalam program KBSR di kawasan Hulu Langat melalui ujian kebolehan murid mengenal, mengeja dan menggunakan perbendaharaan kata yang terdapat dalam teks bahan bacaan yang digunakan.

Selain itu, kajian ini mendapati formula 'Dac-Mal' yang dipadankan dari formula Dale Chall boleh digunakan untuk meramalkan keterbacaan sesebuah bahan bacaan dalam bahasa Melayu dengan peringkat umur pengguna. Ketiga, kajian ini melaporkan perbendaharaan kata murid (bentuk tulisan) tahun satu dalam program KBSR didapati bertambah dan meningkat dari 882 kepada 2778 perkataan apabila mereka berada di tahun 2.

Keempat, kajian Mat Jizat juga mendapati bahan bacaan tambahan yang dibekalkan oleh Kementerian Pendidikan ke sekolah untuk bahan bacaan tambahan itu dapat diterima sebagai jenis bahan bacaan individu, berdasarkan pada keputusan formula Dac Mal yang mementingkan tingkat kematangan umur seseorang murid dan bahan yang sesuai untuk umur. Akhir sekali

menurut hasil kajian kebolehan murid lelaki dan perempuan didapati tidak berbeza secara signifikan pada kebolehan murid mengenal dan menggunakan perbendaharaan kata yang terdapat dalam buku bacaan tambahan yang dibekalkan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia.

Norhan Mohd Hussein (1996), mengkaji kebolehbacaan buku teks biologi menggunakan prosedur klotz. Kajian ini mendapati bahan bacaan sains perlu ditulis menggunakan tahap kebolehbacaan yang sesuai untuk membantu pembaca terutama pembaca bukan Melayu.

Kajian oleh Jamilah Ahmad (1991) pula bertujuan untuk mengetahui tahap kebolehbacaan buku-buku teks bahasa Melayu tingkatan satu KBSM dan menilai kriteria pemilihan serta mencari hubungan di antara tahap kebolehbacaan dengan kriteria

pemilihan buku teks. Hasil kajian ini mendapati pertama, tahap kebolehbacaan buku-buku teks bahasa Melayu tingkatan satu, KBSM adalah berbeza-beza, di antara 6.12 yang paling rendah hingga 7.29 yang paling tinggi. Buku-buku teks ini lebih sesuai untuk murid-murid yang berprestasi bawah paras sederhana di tingkatan satu dan murid-murid tahun enam, KBSR. Implikasinya menunjukkan buku-buku teks yang dihasilkan itu tidak dapat memenuhi keperluan murid-murid berprestasi tinggi di tingkatan satu KBSM.

Kedua didapati pola-pola pemilihan buku teks berkait rapat dengan tahap kebolehbacaan buku-buku teks berkenaan. Buku-buku yang menjadi pilihan utama adalah buku-buku yang mempunyai tahap kebolehbacaan yang sesuai untuk tingkatan

satu, iaitu di tahap kebolehbacaan 7.0 ke atas. Ketiga terdapat beberapa kriteria penting dalam penilaian buku-buku teks bahasa iaitu kebolehbacaan, isi kandungan, latihan, aktiviti dan pengukuhan, kebolehan memahami, minat dan motivasi serta fizikal dan format bahan bacaan.

Keempat pula dilihat ada hubungan yang positif antara tahap kebolehbacaan buku teks dengan pemilihan yang dibuat oleh guru-guru terutamanya di sekolah-sekolah berprestasi tinggi sebaliknya wujudnya hubungan yang rendah di antara tahap kebolehbacaan dengan pemilihan yang dibuat oleh guru-guru di sekolah berprestasi rendah.

Kelima kajian ini menunjukkan ada hubungan yang positif antara pembolehubah-pembolehubah kebolehbacaan dengan kriteria pemilihan buku teks. Pembolehubah yang paling penting menjadi

pilihan guru dalam pemilihan buku teks ialah struktur ayat. Akhir sekali, kesan penilaian guru terhadap buku teks Bahasa Melayu tingkatan satu, KBSM adalah berbeza-beza antara guru-guru di sekolah berprestasi tinggi berbanding dengan guru-guru di sekolah berprestasi rendah. Hasil penilaian guru menunjukkan bahawa tahap kebolehbacaan ini boleh digunakan untuk saling melengkapi kriteria penilaian buku-buku teks bahasa dalam usaha untuk mendapatkan buku-buku yang bermutu.

Selain itu, terdapat kajian yang telah dilakukan oleh Pang Hock Chin (1996), yang mengkaji penggunaan dan kebolehbacaan bahan dalam buku teks bahasa Melayu tingkatan dua KBSM. Kajian oleh Jasimah Hashim (1998) menilai tahap kebolehbacaan buku-buku teks bahasa Melayu tingkatan satu

KBSM. Dua buah kajian lagi ditulis oleh Wong Kim Lan (1982) yang mengukur kebolehbacaan bahan untuk kefahaman bahasa Inggeris dan Ong Saw Lan (1985) mengkaji tahap kebolehbacaan dua buah buku fizik menggunakan kaedah prosedur klotz.

Kesimpulannya kajian oleh para sarjana tempatan belum ada yang cuba memindahkan tahap kebolehbacaan bahan yang tinggi ke tahap kebolehbacaan yang lebih rendah. Oleh itu, pengkaji akan melakukan kajian dalam bidang ini.

Reka Bentuk Kajian

Kajian ini menggunakan reka bentuk kajian deskriptif dengan menggunakan kaedah analisis kandungan dokumen. Ia dipilih memandangkan kesesuaiannya dengan kajian yang dijalankan iaitu bermatlamatkan menerangkan kejadian sesuatu

fenomena yang sedang berlaku seperti yang dijelaskan oleh Best, J. W & Kahn, J. V. (1993).

A descriptive study describes and interprets what is. It is concerned with condition or relationships that exist, opinions that are held, processes that are going on, effects that are evident, or trends that are developing. It is primarily concerned with the present, although it often considers past events and influence as they relate to current conditions (hlm. 105)

Sampel Kajian

Sampel kajian ini terdiri daripada:

1. Defoe, Daniel. (1994). *Robinson Crusoe*. (ed.) Michael Shinnagel. New York: A Norton Critical Edition.
2. Defoe, Daniel. (1978). *Robinson Crusoe*. (ed.) D. H. Howe. Hong Kong: Oxford University Press.
3. Defoe, Daniel. (1992). *Robinson Crusoe*. (ed.) Hong Kong: Oxford University Press.
4. Cerpen *Kami yang Terlibat* oleh Usman Awang.

Prosedur Pengumpulan Data

Pengumpulan data berkaitan kaedah menurunkan tahap kebolehbacaan bahan akan mengikut setiap prosedur berikut:

1. Mengenalpasti langkah dalam menguji kebolehbacaan.
2. Mengukur tahap kebolehbacaan teks yang dikaji menggunakan formula Khadijah Rohani.
3. Mencari prosedur menurunkan tahap kebolehbacaan bahan dengan menentukan unsur-unsur dalam bacaan.
4. Menetapkan aspek mana yang hendak digunakan dalam proses menurunkan tahap kebolehbacaan iaitu teks sahaja.

5. Membuat satu kajian kes melihat bagaimana prosedur menurunkan tahap kebolehbacaan yang telah dibuat oleh *Oxford University Press*, iaitu dengan melihat contoh sebenar bagaimana teks *Robinson Crusoe* diturunkan tahap kebolehbacaannya.

6. Menyenaraikan langkah yang telah dibuat semasa menurunkan tahap kebolehbacaan teks *Robinson Crusoe*.

7. Membina kaedah menurunkan tahap kebolehbacaan berpandukan langkah-langkah yang disenaraikan dalam proses menurunkan tahap kebolehbacaan teks *Robinson Crusoe*.

8. Menggunakan kaedah yang dibina untuk menurunkan satu teks yang mempunyai tahap kebolehbacaan yang tinggi ke tahap kebolehbacaan yang lebih rendah.

9. Mengukur sekali lagi tahap kebolehbacaan bahan yang diturunkan berdasarkan kaedah yang dibina dengan menggunakan formula Khadijah Rohani.

10. Melihat keputusan yang diperolehi sama ada kaedah menurunkan tahap kebolehbacaan yang dibina berjaya menurunkan tahap kebolehbacaan teks.

Prosedur Penganalisisan Data

Untuk meramal tahap kebolehbacaan bahan formula Khadijah Rohani digunakan (lihat halaman 49).